

УДК 373.3:37.091.33-051:371.3

DOI: 10.31376/2410-0897-2025-2-58-106-113

ІННОВАЦІЇ НУШ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пуш Олена Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти, заступник директора з навчально-виробничої роботи

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

e-mail: djulaj777@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5838-521X

Марчук Сергій Степанович

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

e-mail: marchuk_serhiy_step_2701@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-8520-822X

Смолюк Артем Іванович

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

e-mail: smolyuk@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6615-741X

У статті охарактеризовано особливості інтеграції інновацій НУШ у систему фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи в контексті цілісного здобуття формальної, неформальної та інформальної освіти. Ефективність формальної освіти зумовлюється включенням у зміст освітньо-професійних програм освітніх компонентів, актуальних для професійної самореалізації здобувачів; організацією практичної підготовки в закладах різних типів і форм власності, що сприяє апробації набутих знань у реальному освітньому середовищі НУШ. У публікації наведено приклади наскрізної інтеграції концептуальних ідей НУШ у зміст ОК «Дидактика початкової освіти», різних видів педагогічних практик. Акцентовано на альтернативних програмах початкової школи, освітніх проєктах, затверджених Державною службою якості освіти України. Неформальна та інформальна освіта розглядається через сучасні освітні кейси, цифрові ресурси, інструменти, спрямовані на формування професійної ідентичності педагога НУШ.

Ключові слова: фахова підготовка майбутніх учителів початкової школи, інновації НУШ, формальна, неформальна та інформальна освіта, дидактика початкової освіти, педагогічна практика.

Постановка проблеми. Реалізація Концепції «Нова українська школа» в Україні покликана забезпечити створення сприятливого освітнього середовища для особистісного розвитку молодших школярів, формування у них життєво важливих компетентностей, здатності адаптуватись до динамічних змін, що відбуваються у суспільстві. Реформа НУШ, що розпочалася з 2018-2019 навчального року із запровадження в усіх школах України Державного стандарту початкової освіти (2018), у 2020-му році зазнала гальмування через пандемію Covid-19, а у 2022 році її темпи суттєво впали через повномасштабну війну. У 2025 році відбувається оновлення Державного стандарту початкової освіти, що зумовлено необхідністю побудови логічної послідовності навчання у початковій, базовій та профільній школі, перегляду змісту початкової освіти у контексті підвищення її якості та інклюзивності, осучаснення освітніх програм та підручників.

Системні зміни в початковій ланці загальної середньої освіти детермінують процес фахової підготовки вчителя початкової школи, суттєвими характеристиками якої є здатність до реалізації компетентнісного підходу, гнучкість у забезпеченні індивідуальної освітньої траєкторії учнів, адаптивність до інновацій. У 2024 році Міністерством освіти й науки України затверджено Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», в якому виокремлено професійні кваліфікації та можливі траєкторії їх здобуття, визначено необхідні компетентності та вимоги до освітньо-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Попри стратегічну спрямованість Стандарту, система фахової підготовки майбутніх педагогів потребує удосконалення. Зокрема в окремих випадках спостерігається незбалансованість її теоретичної та прикладної складових, домінування традиційних підходів у викладанні освітніх компонентів професійно-практичного спрямування, фрагментарне ознайомлення з інноваціями в початковій освіті. Розрив між фаховою підготовкою студентів та реальними вимогами сучасної початкової школи у перспективі ускладнює процес професійної адаптації молодих педагогів.

Таким чином, на сучасному етапі проблема переорієнтації системи фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів на інновації НУШ є актуальною. Визначення пріоритетних напрямків її

удосконалення, осучаснення змісту та навчально-методичного інструментарію дозволить покращити якість надання освітніх послуг закладами вищої педагогічної освіти.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проведений аналіз результатів наукових досліджень в освітній галузі дає підстави стверджувати, що теоретико-методологічні основи впливу сучасних освітніх реформ на підготовку вчителя у своїх працях розкрили І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Сухомлинська, (гуманізація та особистісно орієнтована освіта, пріоритет гуманітарних і загальнолюдських цінностей у професійній освіті); О. Савченко (фундаментальні засади дидактики початкової освіти, методики викладання у початковій школі); О.Ліба, В. Мовчан, В. Кришук, О. Пометун (компетентнісний підхід у професійній педагогічній освіті, оновлення її змісту, методів і форм організації). Проблема впровадження інновацій у систему фахової підготовки вчителя набула широкого резонансу серед науковців особливо в період реалізації Концепції «Нова українська школа». Так, Н. Білоконна, О. Гнепа, О. Дудник, О. Лисевич, К. Степанюк, О. Павлик аналізують питання інтеграції інновацій НУШ, ІКТ, медіаграмотності, інклюзії та посилення практико-орієнтованого підходу у професійній підготовці вчителя. У працях С. Архипової, В. Бикова, І. Гудзь, Л. Лохвицької зацентровано увагу на використанні цифрових технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти, створення відповідного цифрового середовища. О. Сух, Г. Мешко у своїх дослідженнях актуалізували питання інформальної та неформальної освіти майбутніх педагогів: інформальна – самоосвіта через блоги, медіаресурси; неформальна – участь у онлайн-курсах, вебінарах, наукових обмінах тощо.

У науковому дискурсі ми розглянули концептуальні ідеї дослідників, що створювали теоретико-методологічні основи та розкривали процесуальні аспекти фахової підготовки вчителя початкової школи відповідно до вимог НУШ. Однак, проведений аналіз джерел свідчить, що існує розбіжність між теоретичним обґрунтуванням та практичною реалізацією якісних змін у вищій педагогічній освіті. Тому виникає потреба системного запровадження інновацій НУШ у підготовку майбутніх вчителів початкової ланки.

Мета статті: охарактеризувати особливості інтеграції інновацій НУШ у систему фахової підготовки майбутніх вчителів початкової школи у контексті цілісного здобуття формальної, неформальної та інформальної освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття інновації в освіті розглядаються здебільшого як сукупність нових ідей, підходів, технологій та організаційних форм, спрямованих на оновлення змісту, методів і результатів освітнього процесу відповідно до потреб сучасного суспільства. Так, на думку Г. Стрільчик інновація є продуктом творчого пошуку, результатом остаточної розробки нової ідеї. Вона вважає, що носіями педагогічних інновацій можуть бути лише творчі особистості, здатні до рефлексії, саморозвитку, самоактуалізації, професійного самовдосконалення. Г. Стрільчик трактує готовність до інноваційної діяльності як внутрішню силу, що формує інноваційну позицію вчителя [6, с. 30]. А. Левицька аналізує інновації у професійній освіті як інтеграцію новітніх технологій, розвиток м'яких навичок, адаптацію навчальних програм до швидко змінюваних умов, а також виклики та можливості, що виникають у зв'язку з цифровізацією та глобалізацією [5]. У період 2020-2025 років інновації в освіті розглядаються через призму цифровізації, використання штучного інтелекту, розвитку дистанційних технологій, використання ігрового навчання та гейміфікації.

Інновації НУШ – це цілеспрямовані зміни в освітній політиці нашої держави, які передбачають комплексне реформування загальної середньої освіти, що реалізується відповідно до Концепції «Нова українська школа» (2016). У Концепції окреслено такі зміни: орієнтація на формування ключових компетентностей для життя; педагогіка партнерства; умотивований учитель; індивідуальний підхід до задоволення потреб кожного учня; виховання на цінностях як інтегральна складова освітнього процесу; зміна структури середньої освіти; автономія школи; обсяги фінансування, достатні для забезпечення рівного доступу до якісної освіти всім учням; створення сучасного освітнього середовища [2].

Поняття фахової підготовки вчителя характеризується як його інтегративна здатність виконувати свої трудові функції. Заслужують на увагу наукові доробки вчених, що декларують системний підхід у професійній підготовці педагога. Зокрема В. Каплінським розроблено систему професійного становлення майбутнього вчителя. Вона передбачає реалізацію **цілісної моделі**, яка інтегрує теоретичні знання, практичні навички, мотивацію, особистісний розвиток та оцінювання в єдину освітню систему; забезпечує **послідовне зростання компетентностей** майбутнього вчителя – від репродуктивного рівня до творчості – і формує професіонала, здатного ефективно функціонувати в умовах Концепції НУШ [1]. М. Островська розглядає педагогічну систему підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності як сукупність таких взаємопов'язаних складових: мета, концептуальні чинники, принципи, методологічні підходи, інноваційні технології, методи, форми і засоби, компоненти, критерії і рівні сформованості готовності до застосування інноваційних технологій [8].

У Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» декларується пріоритетність компетентнісного підходу у фаховій підготовці педагога, що передбачає його здатність орієнтуватися в сучасних освітніх трендах, упроваджувати новітні педагогічні технології та критично оцінювати їх ефективність [9]. Формування таких компетентностей можливе лише за умови цілісного професійного розвитку студента, який охоплює усі три типи освіти: формальну, неформальну та інформальну.

Формальна освіта, яку майбутні педагоги здобувають у закладах вищої освіти, є фундаментальною теоретико-методологічною основою для розуміння сутності інновацій в освіті. Ефективність фахової підготовки майбутніх учителів зумовлена включенням у зміст освітньо-професійних програм освітніх компонентів, спрямованих на вивчення інноваційних підходів до викладання у сучасній початковій школі, опанування методик для професійної самореалізації. Важливим аспектом є інтеграція різних видів педагогічних практик, що дозволяють апробувати набуті знання у реальному освітньому середовищі НУШ.

Окрім оволодіння теоретико-методологічними основами педагогіки та психології здобувачі вищої освіти мають бути орієнтовані на вивчення сучасних освітніх технологій, концептуальних засад педагогіки партнерства, інклюзивної та соціально-емоційної освіти. Актуальним є формування здатності інтегрувати елементи медіаграмотності в освітній процес сучасної початкової школи (критичний аналіз і фільтрування інформації); забезпечувати навчання і розвиток учнів за індивідуальною освітньою траєкторією; створювати сприятливе освітнє середовище (фізичне і психологічне); використовувати цифрові інструменти для оптимізації навчання молодших школярів.

Наведемо приклад одного із базових освітніх компонентів для ознайомлення майбутніх фахівців із освітніми інноваціями НУШ. Це курс «Дидактика початкової освіти», який може включати чотири відносно самостійних за змістом, але взаємопов'язаних між собою модулі: «Дидактика як наука. Суть процесу навчання», «Зміст освіти і навчання», «Методи, форми, засоби навчання», «Оцінювання навчальних досягнень учнів». Окрім опанування теоретичних засад дидактики початкової освіти (суть дидактичних понять і термінів; історичні аспекти проблем дидактики; сучасні тенденції розвитку дидактики як галузі педагогіки; вікові особливості навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів) студенти мають можливість аналізувати законодавчі й нормативні документи, що регламентують зміст сучасної початкової освіти, підручники, посібники, програми, плани для початкової школи; навчитись добирати навчально-методичний інструментарій для організації освітнього процесу в НУШ. Пропонуємо перелік тем, які, на нашу думку, дозволять зорієнтувати студентів у концептуальних засадах НУШ та можуть бути включені до зазначених вище модулів:

Дидактика як наука. Суть процесу навчання: Організація освітнього середовища в умовах реалізації Концепції «НУШ». Особистісно орієнтоване навчання молодших школярів. Інтеграція, диференціація, індивідуалізація в освіті. Організація інклюзивного навчання у НУШ. Розвиток критичного мислення молодших школярів.

Зміст освіти і навчання: Структура загальної середньої освіти в умовах реалізації Концепції «НУШ». Компетентнісний підхід у навчанні. Взаємопов'язаність документів, що регламентують зміст сучасної початкової освіти: Державний стандарт – Освітні програми – Навчальні плани. Тематичний і діяльнісний підходи в освіті. Тематичне навчання у Новій українській школі: планування, створення інтелект-карти Освітній простір в НУШ: схематична візуалізація навчальних осередків у класах НУШ (розташування, змістове наповнення, функціональність). Адаптація учнів першого класу до навчання в НУШ.

Методи, форми, засоби навчання: Педагогіка партнерства у реалізації Концепції «НУШ»: педагогічно-доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Ранкова зустріч: значення, компоненти, планування. Лепбук: особливості створення, переваги використання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів: Формувальна і діагностувальна функції оцінювання. Формувальне оцінювання: поняття, алгоритм діяльності вчителя, тематичні діагностувальні роботи. Підсумкове оцінювання: поняття, узагальнення результатів навчання, їх фіксація. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у НУШ. Портфоліо учня як інструмент його розвитку.

Не менш важливою є інтеграція сучасних інновацій НУШ у фахові методики. Йдеться, зокрема, про методику викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ», методики навчання освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти. Як показує практика, інтеграція змісту початкової освіти викликає труднощі у майбутніх педагогів, що пов'язано із відсутністю досвіду створювати системні міжпредметні зв'язки, наявністю стереотипів у предметній орієнтованості навчання, недостатністю володіння програмовим матеріалом. Ліквідація цих труднощів можлива за умов використання в освітньому процесі вищої школи тих інструментів, які будуть ефективними у перспективі і під час педагогічної

взаємодії з учнями початкових класів. Зокрема, це залучення студентів до проєктної діяльності, опанування основ STEM-освіти, формування вмінь працювати з онлайн-платформами, ознайомлення із стратегіями розвитку критичного мислення тощо. Дієвим для усвідомлення змістових характеристик програмового матеріалу, що вивчається у початковій школі, є проведення контент-аналізу відповідних законодавчих і нормативно-методичних документів; «дидактичної експертизи» підручників, посібників; ознайомлення з авторськими методичними розробками вчителів-практиків.

У Концепції НУШ велике значення приділяється дослідницькій компетентності вчителя, яка передбачає застосування науково обґрунтованих підходів до розв'язання педагогічних проблем, інтерпретацію результатів власної діяльності, вивчення освітніх практик та ініціювання змін. Це зумовлює трансформацію фахової педагогічної освіти в бік посилення науково-дослідницької складової.

Сьогодні у вищій педагогічній освіті широко використовуються інновації, спрямовані на персоналізацію освітнього процесу, його адаптацію до індивідуальних запитів та потреб здобувачів. Спостерігається зміщення акценту з процесуально-описового характеру навчання на процесуально-діяльнісний, що базується на інтерактивній основі, міжособистісній комунікації студентів, налагодженні емоційного контакту, формуванні здатності працювати в команді. Це досягається шляхом використання діяльнісних форматів організації навчання майбутніх педагогів: поєднання індивідуальної, парної, групової роботи; застосування дослідницьких проєктів, рольових ігор, майстер-класів, навчальних тренінгів, мікронавчання.

З огляду на доступність інформації в медіапросторі, можливостей використання штучного інтелекту змінюється роль викладача. Відбувається трансформація його інформувально-пояснювальної функції у менторську, фасилітаторську. Сьогодні важливим є формування вмінь у майбутніх педагогів сприймати під професійним кутом зору будь-яку наочну, вербальну інформацію, самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення. Усі інновації покликані побудувати освітній процес на основі інтерактиву, підвищити продуктивність навчання здобувачів, покращити показники їх навчальних досягнень. Під час викладання освітніх компонентів психолого-педагогічного спрямування, фахових методик доцільно використовувати лекцій-візуалізацій з мультимедійними презентаціями, відеофрагментами, ілюстративними матеріалами, схемами, таблицями; методи проблемного навчання, лекції з навмисними помилками, лекції-дискусії, бінарні лекції, гостьові лекції. Дієвими є імітаційні методи, метод моделювання, кейс-метод.

Відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) обов'язковою вимогою сьогодення є зміщення акцентів на практичний компонент фахової підготовки педагога, що зумовлено вимогами ринку праці і необхідністю підвищення престижу педагогічної професії [3]. Актуальним відповідно до акредитаційних вимог є аналіз навчальних планів щодо відсоткового співвідношення кількості кредитів, відведених на теоретичну і практичну підготовку здобувачів. Результати аналізу спонукають багато закладів вищої освіти до збільшення частки кредитів, відведених на практику. Відтак, можемо виокремити суттєві переваги освітньо-професійних програм на сучасному етапі: практична орієнтованість; спрямованість на оптимальне поєднання прикладної і теоретичної складових; включення нових видів практики та внесення відповідних коректив у зміст традиційних. Наведемо приклад інтеграції інновацій НУШ у практичну підготовку майбутніх учителів початкових класів.

Пропедевтична психолого-педагогічна практика – організовується у перші семестри навчання з метою адаптації здобувачів до майбутньої професії, формування у позитивної мотивації до педагогічної діяльності, практично значущих умінь і навичок у роботі вчителя початкових класів Нової української школи, soft-skills, лідерських якостей. Проводиться у два етапи: 1) у 1-2 класах (адаптаційно-ігровий цикл початкової освіти) – дозволяє провести спостереження, фрагменти занять, ранкових зустрічей під час адаптації молодших школярів до навчального середовища; 2) у 3-4 класах (основний цикл початкової освіти) – у процесі системного формування в учнів загальнонавчальних умінь і навичок, їх підготовки до навчання в основній школі. Зміст практики: спостереження за роботою вчителя-класовода, використанням методичного інструментарію в організації освітнього процесу НУШ; формування умінь аналізувати освітнє середовище Нової української школи (адаптаційно-ігровий та основний цикли початкової освіти); підбір/розроблення навчально-методичних, діагностувальних матеріалів; організація різних видів діяльності з молодшими школярами (ранкових зустрічей, дозвілля на перервах, фрагментів уроків ЯДС тощо).

Педагогічна практика «Виховна робота у початковій школі». Її пріоритетом є формування у майбутніх педагогів здатності організовувати наскрізний виховний процес у Новій українській школі. Зміст практики: створення умови для успішного навчання, розвитку і виховання молодших школярів в освітньому середовищі Нової української школи (адаптаційно-ігровий та основний цикли початкової освіти); аналіз різних форм організації виховної роботи у початковій школі; підбір матеріалів для

проведення виховних бесід, фрагментів уроків ЯДС (виховний аспект), дозвілєвої діяльності на перервах, прогулянках під час роботи ГПД; розроблення сценаріїв позанавчальних заходів.

Практика «Пробні уроки і заняття у початковій школі» – проводиться з метою формування здатності організовувати освітній процес відповідно до вимог Державного стандарту, освітніх програм початкової освіти, методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів; підбирати дидактичні матеріали для змістового наповнення навчальних занять на засадах диференціації та індивідуалізації; здійснювати інтеграцію змісту навчального матеріалу; проводити уроки відповідно до сучасних дидактичних принципів; забезпечувати партнерську педагогічну взаємодію з учнями, організовувати освітній процес в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Під час цього виду практики у здобувачів вищої освіти формується уміння планувати, організовувати дослідницьку роботу в умовах НУШ. Ключовими аспектами її організації є апробація етапів, методів науково-педагогічних досліджень та способів обробки результатів. Визначальним у виборі тематики досліджень – актуальні проблеми організації освітнього процесу в Новій українській школі або за альтернативними освітніми програмами. Результати теоретичних та емпіричних досліджень, проведених під час практики, відображаються у курсових роботах.

Комплексна педагогічна практика з фаху є завершальним етапом практичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. Передбачає комплексний моніторинг рівня сформованості фахових компетентностей у студентів випускних курсів, дозволяє окреслити перспективи їх працевлаштування.

Ефективність організації практичної підготовки майбутніх учителів початкових класів залежить від вибору базових закладів. Адже набуття першого педагогічного досвіду серед компетентних педагогів-наставників сприяє розширенню можливостей зорієнтуватись у тих інноваціях, у тих альтернативних програмах, які обирають заклади спільно з батьками учнів.

У рамках реалізації Концепції НУШ Державна служба якості освіти України (ДСЯО) у 2024 році затвердила 10 нетипових (модельних) освітніх програм для початкової освіти (1–4 класи), розроблених не на основі типових програм. Вони можуть використовуватися в освітньому процесі нарівні з типовими програмами, є результатом незалежної експертизи та затвердження ДСЯО. Зокрема, це: 1) освітня програма для I циклу початкової освіти (1–2 класи) – заклади, що працюють за системою розвивального навчання (наказ ДСЯО від 18.06.2024 № 01-10/189); 2) освітня програма для II циклу (3–4 класи) – заклади, що працюють за системою розвивального навчання (наказ від 18.06.2024 № 01-10/188); 3) система розвивального навчання «ДРiМ», перший цикл (1–2 класи) (наказ ДСЯО від 18.06.2024 № 01-10/191); 4) система розвивального навчання «ДРiМ», другий цикл (3–4 класи) (наказ від 18.06.2024 № 01-10/190); 5) освітня програма «Східні мови» (1–4 класи) (наказ від 21.06.2024 № 01-10/194); 6) освітня програма початкової школи проєкту «Інтелект України» (1–4 класи) (наказ від 21.06.2024 № 01-10/196); 7) освітня програма за вальдорфською педагогікою (1–4 класи) (наказ від 28.06.2024 № 01-10/203); 8) освітня програма «Світ чекає крилатих» (1–4 класи) (наказ від 28.06.2024 № 01-10/204); 9) освітня програма за педагогічною технологією «Росток», I цикл (1–2 класи) (наказ від 03.07.2024 № 01-10/210); 10) освітня програма за педагогічною технологією «Росток», II цикл (3–4 класи) (наказ від 03.07.2024 № 01-10/209).

І хоча значна частина освітніх програм функціонує в Україні вже впродовж багатьох років, але їх автори і розробники постійно осучаснюють зміст, навчально-методичне забезпечення, видозмінюють концепції викладання, заохочують до різноманітності освітніх підходів.

Під час практичної підготовки студенти мають можливість використовувати загальнодоступні електронні застосунки, що забезпечують інтерактивний, ігровий та дослідницький формати навчання. Наприклад, «Розумники Smart Kids» – електронний освітній ігровий ресурс для учнів початкової школи (1–4 класи), що відповідає навчальній програмі НУШ; «Study-Smile» – навчальна платформа з інтерактивними вправами, сформована за тематикою 1–4 класів; «MozaWeb» – платформа з цифровими підручниками, 3D-сценами, анатомічними, природничими і математично-науковими модулями; «Matific» – гейміфікована платформа для вивчення математики учнями початкової школи, пропонує калейдоскоп математичних вправ, історій, задач; «Liveworksheets» та «LearningApps» – платформи з інтерактивними робочими зошитами учнів; дозволяють створювати вправи, інтерактивні тренажери з мультимедіа; «Bristar» – навчальна ігрова (ММО/RPG) платформа для дітей 1–4 класів, де кожен квест містить навчальну задачу, сюжетну лінію, геймічні елементи, мотивацію через гру [7].

Концепція розвитку природничо-математичної освіти (2020) визначає STEM-освіту як невіддільну частину концепції НУШ, що націлена на розвиток логічного та математичного мислення учнів, освіченість в інформаційно-комунікаційних технологіях, природничих науках [4]. Державною службою якості освіти

України затверджено низку інноваційних освітніх проєктів всеукраїнського рівня, що спрямовані на презентацію та розбудову STEM-освіти. Зокрема, це «Я – дослідник 2.0» (адаптація сингапурської методики до українських стандартів початкової освіти); «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» (розробка навчального, дидактичного, методичного й технологічного забезпечення освітнього процесу та навчання предметів інваріантної складової базового плану початкової школи у контексті реалізації Концепції «НУШ»). На базі закладів освіти, установ функціонують STEM-центри/лабораторії.

Сьогодні майбутні учителі початкової школи мають право обирати заклади різних типів і форм власності для проходження практичної підготовки. Це значно розширює їхні можливості для апробації освітніх інновацій. Запровадження приватними закладами, центрами розвитку, громадськими організаціями інноваційних технологій, альтернативних навчальних програм дозволяє їм конкурувати, зберігати свою унікальність. Окреслимо специфіку окремих, які функціонують у місті Луцьку: Приватний ліцей «Республіка» – демократична культура навчання, самопізнання, поглиблене вивчення явищ реального світу; Колегіум Years – метод Case Study, STEM-підхід; Центр дитячого розвитку «Happy School» – LEGO-технології, ігрове навчання, «Сімейна Академія Плай» – гармонійний розвиток сім'ї та дитини, Центр розвитку дитини «Baby lime» – здоров'язбережувальна та розвивальна освіта.

І хоча динамічний ринок праці зумовлює закриття окремих приватних установ (або призупинення їх функціонування), більшість – розширюють спектр своїх освітніх послуг, окремі філії переросли у цілі освітні комплекси. Також мережа приватних установ створює конкуренцію державним закладам освіти у контексті працевлаштування випускників педагогічних закладів вищої освіти.

Неформальна освіта. Визначальну роль у здобутті майбутніми педагогами неформальної освіти відіграють наукові та практико-орієнтовані методичні заходи, що проводяться на базі закладів вищої освіти. Характерними особливостями їх ефективної організації є вибір актуальної тематики, запрошення компетентних спікерів, презентація практичного досвіду реалізації інновацій, залучення зацікавлених учасників. За останні роки урізноманітнилися форми проведення цих заходів: панельні дискусії, педагогічні студії (методичні платформи), академії інноваційного навчання, фестивалі педагогічної майстерності, EdCamp (неформальні unconference-заходи для вчителів), дослідницькі майстерні (Research Labs), освітні кейс-воркшопи, Lesson study (спільне розроблення й аналіз уроків), освітні хакатони тощо.

Сьогодні громадські організації, освітні структури, які займаються підвищенням кваліфікації педагогічних працівників, пропонують майбутнім учителям початкових класів широкий спектр тренінгів, семінарів, майстер-класів, вебінарів. Саме в межах неформальної освіти студенти мають доступ до практичних кейсів запровадження інновацій НУШ, ознайомлюються досвідом успішних педагогів, новітніми цифровими інструментами (інтерактивними платформами, освітніми застосунками). В рамках неформальної освіти популярними є Інтернет-сайти для вчителів («Всеосвіта», «Прометеус», «Едєра», «НУШ», «На урок», «Вчитель, вчителю, учням та батькам», «Острів знань»), які дозволяють отримати доступ до навчально-методичних ресурсів, поглибити свої знання за допомогою онлайн-курсів, які включають відеолекції, ігри, тести. Для моделювання уроків музичного мистецтва застосовуються додатки Google: Мистецтво і культура, Планета Земля, додаток bandicam; уроків фізичної культури – онлайн-платформами для моніторингу фізичної активності, фітнес-додатки для формування здорового способу життя.

Інформальна освіта. Перегляд відеоконтенту, участь в онлайн-спільнотах, читання фахових блогів, самостійне ознайомлення з нормативно-правовими документами, публікаціями – усе це дозволяє майбутнім педагогам орієнтуватись в інноваціях НУШ. Однак, здобуття інформальної освіти обумовлене внутрішньою мотивацією студентів до професійного зростання.

Зауважимо, що неформальна та інформальна освіта здобувачів високо цінується роботодавцями під час працевлаштування, оскільки свідчить про ініціативність, рефлексивність молодого спеціаліста, його прагнення до кар'єрного зростання. Також на основі включених у резюме відомостей про професійне вдосконалення (та відповідних підтверджувальних документів) керівник закладу освіти може визначати коло професійних інтересів потенційного працівника.

Висновки. Отже, інновації НУШ можна розглядати як динамічне явище, оскільки вони зумовлені впливом багатьох чинників. Зокрема: недостатність фінансування освітньої галузі та нестабільність цільових освітніх субвенцій для реформ НУШ; інтенсивна цифровізація суспільства; зміни під час масового запровадження нововведень у шкільну систему (у тому числі у середню ланку загальної середньої освіти, а в перспективі – у профільну); суб'єктивна інтерпретація ідей НУШ вчителями-практиками. У складних реаліях сьогодення вища педагогічна освіта покликана забезпечити якісну підготовку педагога, здатного ефективно реалізовувати ідеї НУШ, бути відкритим до змін і гнучким у виборі освітніх стратегій. І лише цілісне здобуття майбутніми вчителями початкових класів формальної, неформальної та

інформальної освіти сприяє глибшому засвоєнню інноваційного змісту початкової освіти, є запорукою їх якісної фахової підготовки та успішного працевлаштування. У статті ми проаналізували лише окремі аспекти інтеграції інновацій НУШ у систему вищої педагогічної освіти. Перспективи подальших розвідок досліджуваної проблеми вбачаємо у вивченні особливостей фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи із соціально вразливими категоріями дітей у період воєнного стану та повоєнного відновлення; аналізі особливостей педагогічної взаємодії у приватних закладах і центрах розвитку; визначенні змістових характеристик професійної діяльності вчителя за оновленим Державним стандартом початкової освіти.

Список використаної літератури

1. Каплінський В. В. Система професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки у педагогічних університетах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 40 с.
2. Концепція Нової української школи. URL: [https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola#:~:text=\(дата звернення: 17.07.2025\).](https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola#:~:text=(дата звернення: 17.07.2025).)
3. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 17.07.2025).
4. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 17.07.2025).
5. Левицька А. Інновації у професійній освіті 2025: підготовка до майбутнього ринку праці. *Сучасні гуманітарні дискусії*. 2024. № 2. С. 20–25. DOI: 10.60022/2(2)-3MHD.
6. Стрільчик Г. Нова українська школа у вимірі інноваційних освітніх практик. *Нова педагогічна думка*. 2024. № 1 Т. 117. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-117-1-28-33>.
7. Організатору інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти : електронний навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. В. Кириленко, І. Н. Євтушенко. Київ, 2025. 438 с. URL: https://cprvmr.edu.vn.ua/uploads/main_folders/ZZSO/%.pdf (дата звернення: 17.07.2025).
8. Островська М. Я. Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2024. 35 с.
9. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 17.07.2025).

INNOVATIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL (NUS) IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Push Olena

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of General Pedagogy, Psychology, and Primary Education Methodology, Deputy Director for Educational and Production Work
Municipal Higher Education Institution «Lutsk Pedagogical College» of the Volyn Regional Council

Marchuk Serhii

Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of General Pedagogy, Psychology, and Primary Education Methodology
Municipal Higher Education Institution «Lutsk Pedagogical College» of the Volyn Regional Council

Smoliuk Artem

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of General Pedagogy, Psychology, and Primary Education Methodology
Municipal Higher Education Institution «Lutsk Pedagogical College» of the Volyn Regional Council

Introduction. *The reform of modern primary education determines the process of professional training for future teachers who are capable of implementing a competency-based approach, demonstrating flexibility in ensuring individual educational trajectories for students, and adapting to innovations. The system of organizing the educational process in higher pedagogical institutions requires adaptation to the innovations of the New Ukrainian School (NUS). This involves balancing theoretical and practical components, emphasizing innovative approaches in the teaching of professionally oriented educational subjects, and providing a comprehensive introduction to innovations in primary education. The gap between the professional training of students and the actual demands of modern primary schools complicates the process of professional adaptation for young teachers in the long run.*

Purpose. *To characterize the features of integrating New Ukrainian School (NUS) innovations into the system of professional training of future primary school teachers in the context of a holistic acquisition of formal, non-formal, and informal education.*

Methods. *The study employed a set of research methods, including: analysis of scientific literature to identify theoretical and methodological approaches to defining the concepts of «innovation,» «innovations of the New Ukrainian School,» and «system of professional training of future teachers»; examination of documents*

regulating the implementation of innovations in the content of primary and higher pedagogical education; systematization and generalization of the analyzed material in order to determine the features of the holistic integration of New Ukrainian School innovations into the system of professional training of future primary school teachers.

Results. The features of integrating New Ukrainian School (NUS) innovations into the system of professional training for future primary school teachers are characterized in the context of a holistic approach to acquiring formal, non-formal, and informal education. The effectiveness of formal education is ensured through the inclusion of educational components relevant to the professional self-realization of students in educational and professional programs, as well as through the organization of practical training in institutions of various types and forms of ownership, which enables the application of acquired knowledge in real NUS educational settings. Examples of cross-cutting integration of NUS conceptual ideas into the content of the educational component «Didactics of Primary Education» and various types of pedagogical practice are provided. Special attention is given to alternative primary school programs and educational projects approved by the State Service for Education Quality of Ukraine. Non-formal and informal education are explored through modern educational cases, digital resources, and tools aimed at shaping the professional identity of NUS educators.

Originality. In the course of the study, the theoretical and methodological approaches to interpreting the concepts of «innovation», «innovations of the New Ukrainian School», and «the system of professional training of future teachers» were clarified; a systematic analysis was conducted on the features of professional training of future primary school teachers for the implementation of New Ukrainian School innovations in the context of a holistic acquisition of formal, non-formal, and informal education.

Conclusion. The innovations of the New Ukrainian School can be viewed as a dynamic phenomenon, as they are influenced by numerous factors. In the complex realities of today, higher pedagogical education is called upon to ensure the quality training of teachers who are capable of effectively implementing the ideas of the New Ukrainian School, remaining open to change, and being flexible in choosing educational strategies. Only a holistic acquisition of formal, non-formal, and informal education by future primary school teachers contributes to a deeper understanding of the innovative content of primary education and serves as a guarantee of their high-quality professional training and successful employment.

Key words: professional training of future primary school teachers; innovations of the New Ukrainian School; formal, non-formal and informal education; primary education didactics; teaching practice.

References

1. Kaplinskyi, V. (2019). *The system of professional development of future teachers in the process of general pedagogical training at pedagogical universities* [Doctoral dissertation abstract, 13.00.04]. Vinnytsia. [in Ukrainian].
2. Concept of the New Ukrainian School. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>. [in Ukrainian].
3. Concept of Pedagogical Education Development. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. [in Ukrainian].
4. Concept of STEM Education Development. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].
5. Levytska, A. (2024). Innovations in professional education 2025: Preparing for the future labor market. *Modern Humanitarian Discussions*, 2, 20-25. DOI: 10.60022/2(2)-3MHD. [in Ukrainian].
6. Strelchuk, H. (2024). The New Ukrainian School in the dimension of innovative educational practices. *New Pedagogical Thought*, 1(117), 28-33. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-117-1-28-33>. [in Ukrainian].
7. Organizer of Innovative Activities in General Secondary Education Institutions: An Electronic Educational and Methodological Guide (2025). / Ed. by S. Kyrylenko, I. Yevtushenko. Kyiv. URL: https://cprvmr.edu.vn.ua/uploads/main_folders/ZZSO/%.pdf [in Ukrainian].
8. Ostrovska, M. (2024). *Pedagogical system of training future primary school teachers for the application of innovative technologies in professional activities* [Doctoral dissertation abstract, 13.00.04]. Khmelnytskyi. [in Ukrainian].
9. Professional Standard «Teacher of General Secondary Education Institution.» Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>. [in Ukrainian].

Авторське право ©2025 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцію 21.07.2025 р.
Прийнято редакцію 21.08.2025 р.
Опубліковано 1.09.2025 р.